

PRAWO KARNE

Magdalena Błaszczyk
Anna Zientara

2. WYDANIE

DIAGRAMY

LEX

a Wolters Kluwer business

PRAWO KARNE

Magdalena Błaszczyk
Anna Zientara

2. WYDANIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 lipca 2015 r.

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Ewa Fonkowicz

Opracowanie redakcyjne
Elżbieta Józwiak

Łamanie
JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumięt, Krzysztof Drzewiecki

Autorkami poszczególnych rozdziałów są:
Magdalena Błaszczyk: 11–21, 24–25
Anna Zientara: 1–10, 22–23, 26

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

The logo for 'prawolubni' features the word in a stylized, lowercase font with a small heart above the 'i'. Below the text are three wavy horizontal lines.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-9293-8

2. wydanie

ISBN PDF-a: 978-83-264-9674-5

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział 1. Pojęcie prawa karnego, jego zasady i funkcje	15
1.1. Pojęcie prawa karnego	15
1.2. Struktura kodeksu karnego	16
1.3. Zasady prawa karnego	16
1.4. Funkcje prawa karnego	17
Rozdział 2. Pojęcie przestępstwa	19
2.1. Pojęcie przestępstwa	19
2.2. Teorie winy	21
2.3. Pojęcie społecznej szkodliwości	21
2.4. Stopień społecznej szkodliwości	22
Rozdział 3. Podziały przestępstw	23
3.1. Podział przestępstw ze względu na ich wagę (zagrożenie karą)	23
3.2. Podział przestępstw z uwagi na formę winy	24
3.3. Podział przestępstw z uwagi na znamię skutku	24
3.4. Podział przestępstw z uwagi na formę czynu	25
3.5. Podział przestępstw z uwagi na tryb ścigania	26
3.6. Podział przestępstw z uwagi na podmiot (tj. sprawcę)	27
3.7. Typy przestępstw	27
Rozdział 4. Czas i miejsce popełnienia przestępstwa	29
4.1. Czas popełnienia przestępstwa	29
4.2. Zmiana ustawy karnej (obowiązywanie ustawy pod względem czasu)	30
4.3. Miejsce przestępstwa	33
4.4. Możliwość stosowania kodeksu karnego w zależności od miejsca popełnienia czynu zabronionego	34
Rozdział 5. Moc prawna orzeczeń zagranicznych (art. 114 k.k.)	36
Rozdział 6. Immunitety	38

Rozdział 7. Struktura przestępstwa	40
7.1. Podmiot	41
7.1.1. Uwagi ogólne	41
7.1.2. Wyjątki od zasady stosowania kodeksu karnego wobec osób, które ukończyły 17 lat	41
7.1.3. Odpowiedzialność na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich	43
7.2. Przedmiot przestępstwa – dobro prawne	45
7.2.1. Uwagi ogólne	45
7.2.2. Podział przestępstw z uwagi na przedmiot	46
7.2.3. Przestępstwa podobne	46
7.3. Strona podmiotowa – relacja psychiczna sprawcy do czynu	47
7.4. Strona przedmiotowa	48
7.4.1. Związek przyczynowy – teorie	49
7.4.2. Podział przestępstw z uwagi na określenie zachowania się sprawcy	49
Rozdział 8. Formy stadialne	51
8.1. Uwagi ogólne	51
8.2. Przygotowanie – art. 16 i 17 k.k.	52
8.2.1. Warunki odpowiedzialności za przygotowanie	52
8.2.2. Znamiona przygotowania – art. 16 § 1 k.k.	52
8.2.3. Formy przygotowania	52
8.2.4. Karalność przygotowania	53
8.2.5. Odstąpienie od przygotowania – art. 17 k.k.	54
8.3. Usiłowanie – art. 13 k.k.	55
8.3.1. Przesłanki	55
8.3.2. Pojęcie bezpośredniości	56
8.3.3. Usiłowanie udolne i nieudolne	57
8.3.4. Czynny żal i odstąpienie – art. 15 § 1 k.k.	59
8.4. Dokonanie	59
Rozdział 9. Formy zjawiskowe	62
9.1. Współsprawstwo	63
9.2. Sprawstwo polecające	65
9.3. Sprawstwo kierownicze	66
9.4. Podżeganie	68
9.5. Pomocnictwo	70
Rozróżnienie między pomocnictwem i współsprawstwem	71
9.6. Zasady odpowiedzialności	73
9.6.1. Formy zjawiskowe – zasady odpowiedzialności dotyczące wszystkich współdziałających	73
9.6.2. Formy zjawiskowe – zasady odpowiedzialności dotyczące pomocników i podżegaczy	74
Rozdział 10. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność	75
10.1. Kontratypy	76
10.1.1. Obrona konieczna	76
10.1.2. Stan wyższej konieczności	81

10.1.3. Eksperyment (ryzyko nowatorstwa) – art. 27 k.k.	84
10.1.4. Ostateczna potrzeba – art. 319 k.k.	84
10.1.5. Działanie w ramach uprawnień lub obowiązków	84
10.1.6. Zgoda dysponenta dobrem	85
10.1.7. Czynności lecznicze	85
10.1.8. Ryzyko sportowe	85
10.1.9. Karcenie małoletnich	86
10.1.10. Zwyczaj	86
10.2. Okoliczności wyłączające winę	86
10.2.1. Niepoczytalność – art. 31 § 1 k.k.	87
10.2.2. Błędy	89
10.2.3. Rozkaz	92
Rozdział 11. Zbieg przepisów	93
11.1. Uwagi ogólne	93
11.2. Zbieg przepisów definiujących przestępstwa	94
Rozdział 12. Zbieg przestępstw	96
12.1. Uwagi ogólne	96
12.2. Zbieg przestępstw	98
12.3. Przestępstwo ciągłe a ciąg przestępstw	99
12.4. Kara łączna	100
Rozdział 13. Kary	103
13.1. Uwagi ogólne	103
13.2. Grzywna	105
13.3. Ograniczenie wolności	106
13.4. Pozbawienie wolności	107
13.5. Kara mieszana	108
Rozdział 14. Środki karne	110
14.1. Uwagi ogólne	110
14.2. Terminowe środki karne	112
14.2.1. Uwagi ogólne	112
14.2.2. Pozbawienie praw publicznych (art. 40 k.k.)	113
14.2.3. Zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 41 § 1 i 2 k.k.)	114
14.2.4. Zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi (art. 41 § 1a i 1b k.k.)	115
14.2.5. Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu (art. 41a k.k.)	116
14.2.6. Nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 41a § 1 i 2 k.k.)	117
14.2.7. Zakaz wstępu na imprezę masową (art. 41b k.k.)	118

14.2.8. Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych (art. 41c k.k.)	119
14.2.9. Zakaz prowadzenia pojazdów (art. 42 k.k.)	120
14.3. Jednorazowe środki karne	122
14.3.1. Uwagi ogólne	122
14.3.2. Świadczenie pieniężne (art. 43a k.k.)	122
14.3.3. Podanie wyroku do publicznej wiadomości (art. 43b k.k.)	123
Rozdział 15. Przepadek i środki kompensacyjne	124
15.1. Uwagi ogólne	124
15.2. Przepadek	125
15.2.1. Przepadek przedmiotów (art. 44 k.k.)	125
15.2.2. Przepadek korzyści majątkowej (art. 45 k.k.)	127
15.3. Środki kompensacyjne	128
15.3.1. Obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 46 k.k.)	128
15.3.2. Nawiazka (art. 47 i 48 k.k.; art. 44 § 3, art. 46 § 2, art. 57a § 2, art. 212 § 3, art. 216 § 4, art. 290 § 2 k.k.)	129
Rozdział 16. Zasady i dyrektywy wymiaru kary	131
16.1. Uwagi ogólne	131
16.2. Zasady wymiaru kary	132
16.3. Dyrektywy ogólne wymiaru kary	132
16.3.1. Uwagi ogólne	132
16.3.2. Dyrektywy ogólne sądowego wymiaru kary	133
16.4. Dyrektywy szczegółowe wymiaru kary	134
16.4.1. Uwagi ogólne	134
16.4.2. Dyrektywy szczegółowe wymiaru kary	135
Rozdział 17. Odstąpienie od wymierzenia kary	137
17.1. Uwagi ogólne	137
17.2. Odstąpienie od wymierzenia kary	138
Rozdział 18. Umorzenie restytucyjne	140
18.1. Uwagi ogólne	140
18.2. Umorzenie restytucyjne	141
Rozdział 19. Nadzwyczajne złagodzenie kary	142
19.1. Uwagi ogólne	142
19.2. Nadzwyczajne złagodzenie kary	143
Rozdział 20. Recydywa. Nadzwyczajne obostrzenie kary	145
20.1. Uwagi ogólne	145
20.2. Recydywa specjalna zwykła	146
20.3. Recydywa specjalna wielokrotna	147

Rozdział 21. Środki probacyjne	149
21.1. Uwagi ogólne	149
21.2. Warunkowe umorzenie postępowania	151
21.3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	153
21.4. Warunkowe przedterminowe zwolnienie	156
Rozdział 22. Środki zabezpieczające	160
22.1. Uwagi ogólne	160
22.2. Katalog środków zabezpieczających	161
22.3. Zasady orzekania środków zabezpieczających	162
22.4. Osoby, wobec których można orzec środki zabezpieczające	163
22.5. Możliwość orzeczenia środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym	164
Rozdział 23. Przedawnienie	166
23.1. Rodzaje przedawnienia	166
23.2. Przedawnienie ścigania (art. 101 k.k.)	167
23.3. Przedawnienie wyrokowania (art. 102 k.k.)	167
23.4. Przedawnienie wykonania kary (art. 103 k.k.)	168
23.5. Przedawnienie wykonania środka karnego, środka kompensacyjnego i przypadku	168
23.6. Spoczywanie biegu przedawnienia	169
Rozdział 24. Zatarcie skazania	171
24.1. Uwagi ogólne	171
24.2. Zatarcie skazania	172
Rozdział 25. Relacja części ogólnej kodeksu karnego do ustaw szczególnych	174
25.1. Uwagi ogólne	174
25.2. Relacja przepisów części ogólnej kodeksu karnego do ustaw szczególnych	175
Rozdział 26. Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych	176
26.1. Uwagi ogólne	176
26.2. Przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego	177
26.3. Sankcje orzekane wobec podmiotu zbiorowego	178

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.w. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 395 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 583 z późn. zm.)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 482 z późn. zm.)
- nowela z dnia 20 lutego 2015 r. – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396)
- nowela z dnia 20 marca 2015 r. – ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 541)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- u.o.p.z. – ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1417 z późn. zm.)
- u.o.z. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 856 z późn. zm.)
- u.p.n. – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 382)

Czasopisma, orzecznictwo

Apel.-W-wa	– Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
Biul. PK	– Biuletyn Prawa Karnego
KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAG	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka

Inne

DG	– dolna granica
GG	– górna granica
OW	– ograniczenie wolności
PW	– pozbawienie wolności
F	– fakultatywnie
O	– obligatoryjnie

WSTĘP

Prawo karne jest jednym z obowiązkowych przedmiotów na studiach prawniczych. Liczne nowelizacje ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), zwłaszcza te dotyczące kar i środków karnych, bardzo skomplikowały tę niełatwą do opanowania materię. Dodatkową trudnością dla osób, które obecnie pragną powtórzyć zagadnienia związane z prawem karnym, jest konieczność przyswojenia ogromnej ilości zmian dokonanych ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396). Jest to największa nowelizacja kodeksu karnego od czasu jego uchwalenia w 1997 r. Ustawa ta wprowadziła fundamentalne zmiany w zakresie m.in. zasad wymiaru kary, orzekania kary łącznej, środków karnych, środków probacyjnych (w szczególności warunkowego zawieszenia wykonania kary), zatarcia skazania i środków zabezpieczających. Ponadto niedługo po tej dużej nowelizacji kodeksu karnego, w marcu 2015 r. uchwalono następne zmiany (ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. poz. 541).

Książka „Prawo karne. Diagramy” powstała przede wszystkim z myślą o studentach, aby ułatwić im naukę przedmiotu, wszelkie powtórki i pomyślne zdanie egzaminu. Może jednak równie dobrze posłużyć wszystkim, którzy potrzebują odświeżenia wiedzy z zakresu części ogólnej prawa karnego, a zwłaszcza absolwentom studiów prawniczych, którzy uczą się do egzaminów na aplikacje czy też aplikantom.

Niniejsze opracowanie ma na celu prezentację instytucji i zasad prawa karnego w sposób maksymalnie uproszczony, ułatwiający ich opanowanie czy też przypomnienie. Same diagramy jednak nie pozwoliłyby zrealizować tego celu, gdyż nie mogą zawierać zbyt wiele treści teoretycznych i pobocznych. Dlatego większość diagramów została uzupełniona uwagami ogólnymi i wybranymi тезami z orzecznictwa, które zwracają uwagę na praktyczne problemy związane ze stosowaniem omawianych norm.

Publikacja nie stanowi opracowania kompleksowego, które może zastąpić podręcznik czy wykład. Jest jedynie ich uzupełnieniem. Została opracowana w sposób odpowiadający w zasadzie układowi części ogólnej kodeksu karnego, co powinno ułatwić Czytelnikowi jej wykorzystanie. Taką systematykę przyjmują wszystkie komentarze do części ogólnej kodeksu karnego, stosuje się ją też najczęściej na zajęciach z przedmiotu – wykładach i ćwiczeniach – oraz w podręcznikach.

Praca „Prawo karne. Diagramy” prezentuje w pigułce wszystkie omawiane na zajęciach z tego przedmiotu zagadnienia. Powinna być przez Czytelnika traktowana jako forma usystematyzowanych, szczegółowych notatek z prawa karnego. Liczymy, że dobrze spełni swoją funkcję.

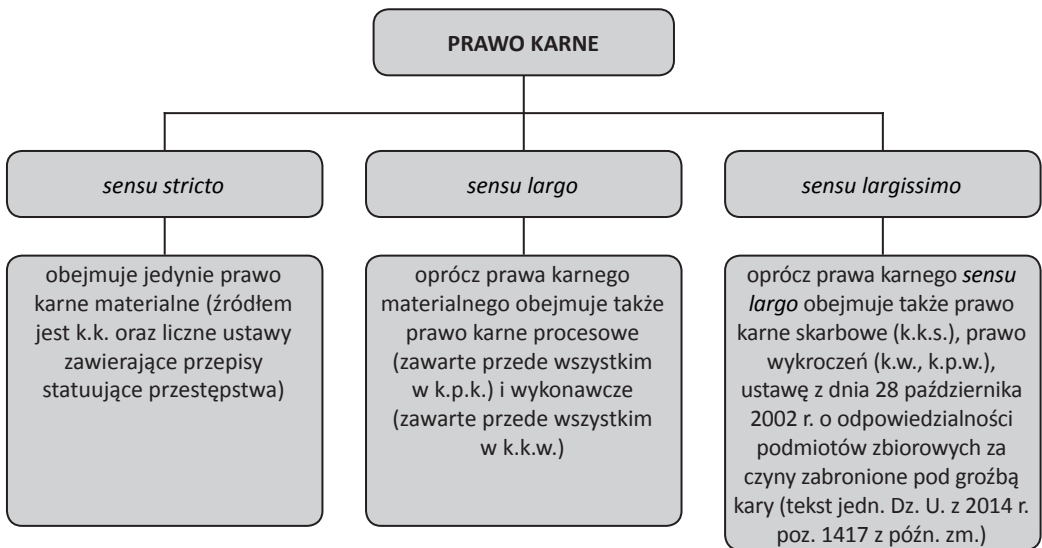
Niniejsze opracowanie omawia stan normatywny na dzień 1 lipca 2015 r., obejmuje zatem dużą nowelizację kodeksu karnego dokonaną nowelą z dnia 20 lutego 2015 r. oraz zmiany wynikające z noweli z dnia 20 marca 2015 r.

Autorki

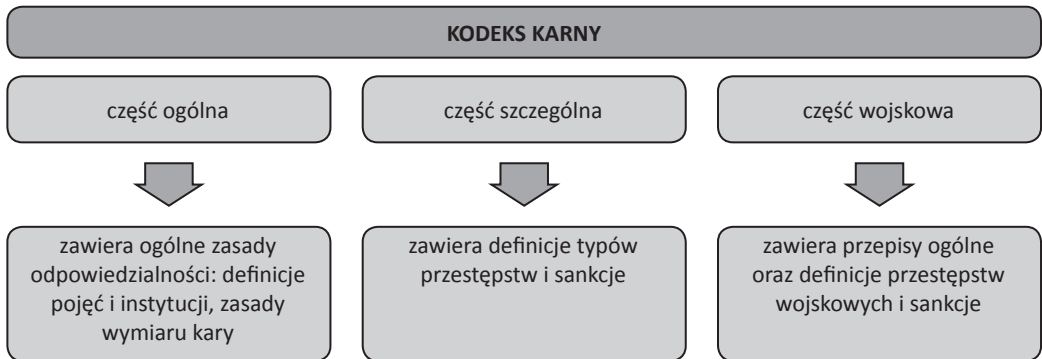
POJĘCIE PRAWA KARNEGO, JEGO ZASADY I FUNKCJE

1. Co oznacza pojęcie „prawo karne”?
2. Z jakich części składa się kodeks karny?
3. Jakie są najważniejsze zasady prawa karnego?
4. Jakie są funkcje prawa karnego?

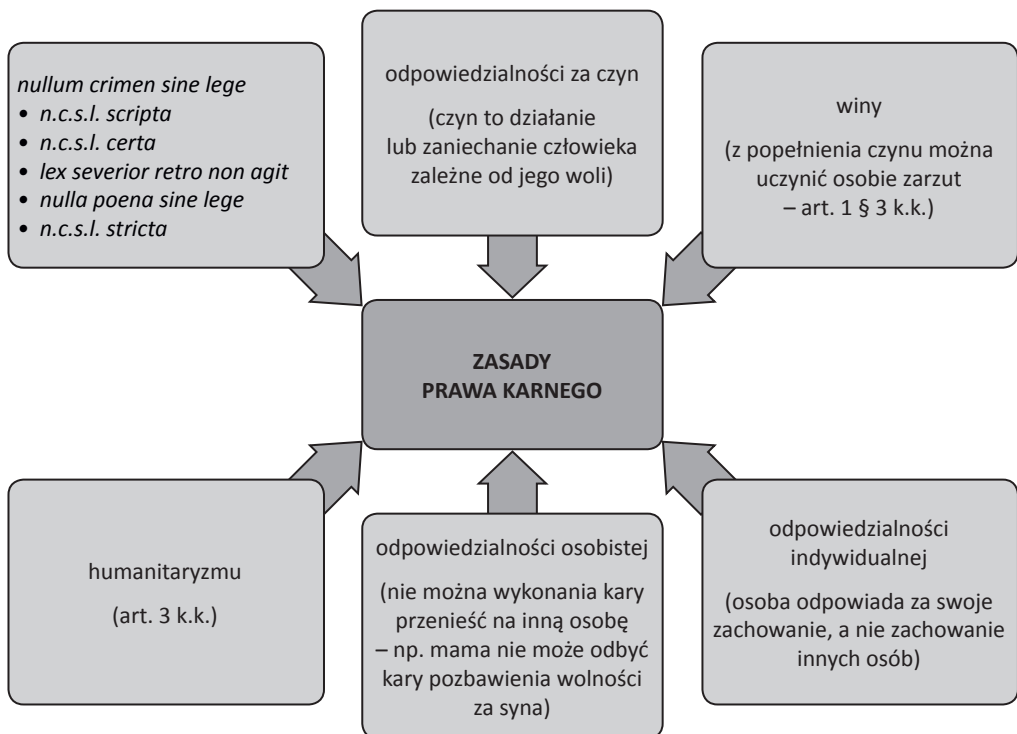
1.1. Pojęcie prawa karnego

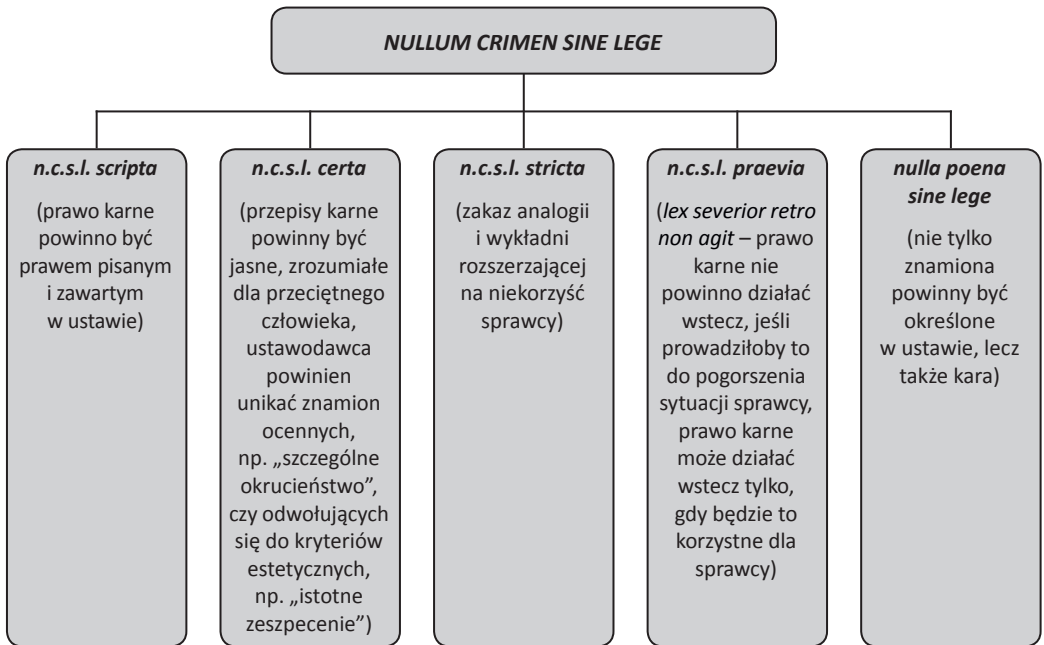

1.2. Struktura kodeksu karnego

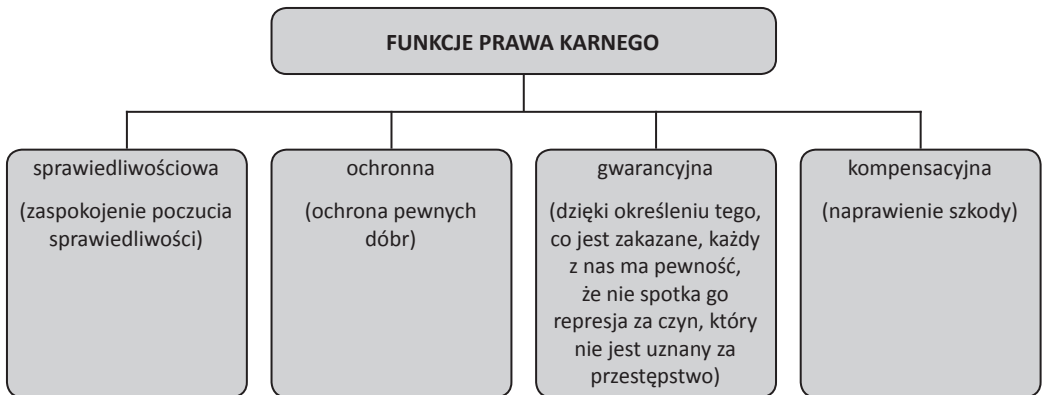

1.3. Zasady prawa karnego

1.4. Funkcje prawa karnego

PRAWO KARNE

Magdalena Błaszczyk – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Anna Zientara – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk.

■ Publikacja prezentuje zasady i instytucje prawa karnego materialnego w postaci krótkiej informacji tekstowej, a także za pomocą tabel i wykresów. Przedstawia również wybrane tezy najważniejszych orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych, które ukazują praktyczne problemy związane ze stosowaniem omawianych norm. Nowe wydanie książki uwzględnia stan prawny na 1 lipca 2015 r. Zostało też wzbogacone sprawdzającymi wiedzę pytaniami kontrolnymi.

■ Prosty i czytelny układ treści pozwala na szybkie przyswojenie, utrwalenie i powtórzenie materiału oraz dostrzeżenie wewnętrznych powiązań między analizowanymi problemami.

■ Serię Diagramy wyróżnia:

- zwięzłe ujęcie zagadnień ułatwiające szybkie utrwalenie wiadomości,
- przejrzysty układ publikacji pozwalający na uporządkowanie wiedzy przed egzaminem lub kolokwium,
- przystępna forma,
- atrakcyjna cena.

■ Opracowanie przeznaczone jest dla studentów, którzy chcą utrwalić lub powtórzyć materiał z zakresu prawa karnego materialnego, osób przygotowujących się do egzaminów na aplikacje prawnicze oraz aplikantów przygotowujących się do egzaminów zawodowych.

ISBN 978-83-264-9293-8

9 788326 492938

Cena 19,90 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

